

Arka Oda Toplantıları

9 Şubat 2012 Perşembe, 18.30

Yrd. Doç. Dr. Hakan KAYNAR

Cumhuriyet İstanbulu'nda Modernlik Fragmanları

İSTANBUL
ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

“Arka Oda Toplantıları”, İstanbul araştırmalarına farklı bir boyut kazandırmak amacıyla kentin gizli tarihine doğru yolculuğuna Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine odaklanan konferanslarla devam ediyor.

Cumhuriyet İstanbulu'nda Modernlik Fragmanları

Cumhuriyet dönemini konu alan tarihçilik nedense bu dönem gerçekleşen bütün değişimi siyasal erke mal eder. Bunun sonucu olarak Türkiye’de modernleşme, yukarıdan aşağıya gerçekleşen veya gerçekleştirilmek istenen bir proje olarak algılanır. Bu sunumda, “bu eğilim ve alginın dışında bir modernleşme tarihinden bahsedilebilir mi?” sorusu cevaplanmaya çalışılıyor.

Koşullar bizi değiştirir. Teknolojik yenilikler ve yaşadığımız çevre, beraber yaşadığımız insanlarla olan ilişkilerimizi etkiler. Cep telefonu kullanımının yaygınlaşması bugün nasıl şehri tecrübe etme biçimlerimizi değiştiriyor ve etkiliyorsa, benzeri teknolojik yeniliklere bağlı olarak tarihin her döneminde insan ve şehir değişir.

Bu başlıkta da, Cumhuriyet’in ilk on beş yılındaki benzer değişimler ele alınıyor. Örneğin İstanbul’da tramvay sadece şehrin kısımlarını daha ulaşılır hale getirmez; insanları, kadınları, erkekleri küçük bir mekânda beraber yolculuk etmeye zorlayarak değiştirir. Yine evler, konutlar, konaklar değişir. Nüfus çoğaldıkça mekânlar daralır. İstanbul’un bunları kullanma biçimleri değiştikçe mahremiyetin anlamı kalmaz. Sinema ise, evrensel bir eğlenme biçimi olarak dönemin İstanbullularına koca bir dünya getirir.

Bunlara bağlı olarak kadınlarla erkeklerin, kadınlarla kocaların, arkadaşların, kardeşlerin, komşuların, patronla işçilerin, Rumlarla Türklerin, fakirlerle zenginlerin ilişkileri değişir. Peki bu değişimi, modernleşmenin bir parçası sayamaz mıyız? Bu değişimin müsebbibi siyasal iktidar olamaz, peki modernleşmenin şampiyonu neden o?

Bu sorular cevaplanırken, modernleşmenin Türkiye’de iktidarla iç içe sunulan tanımının değiştirilmesi, Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki İstanbul’a yeni bir tanımla bakılması öneriliyor.